

Finanšu izlūkošanas dienests

Raiņa bulvāris 15, Rīga, LV-1050; tālr. 67044430; e-pasts: fid@fid.gov.lv; www.fid.gov.lv

NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS TIPOLOĢIJAS UN PAZĪMES

METODOLOĢISKS MATERIĀLS

2. papildinātā redakcija

2021

Saturs

Dokumenta lietošana	4
Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas definīcija, stadijas un veidi	5
Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas.....	7
Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģiju pazīmes	11
A. Pazīmes, kas attiecas uz klientu vai tā sadarbības partneriem, saistītajām personām vai citām darījumos iesaistītajām personām.....	11
B. Pazīmes, kas attiecas uz darījumiem (maksājumiem u.c. pakalpojumiem)	12
C. Pazīmes, kas attiecas uz personas kontu	15
D. Pazīmes, kas attiecas uz darījumus pamatojošo dokumentāciju u.c. informāciju...	15
E. Pazīmes, kas attiecas uz politiski nozīmīgām personām (PNP), valsts amatpersonām un ar tām saistītām personām, kā arī personām ar neizskaidrojamu labklājību vai ienākumiem.....	16
F. Pazīmes, kas norāda uz laundromātu darbību	18
Izmaiņu saraksts	18

Ievads

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, turpmāk – NILL, tipoloģiju identificēšana nodrošina daudzpusīgu NILL metožu, paņēmieni, shēmu un instrumentu izpēti, lai izprastu NILL vidi gan starptautiskā, gan nacionālā mērogā. Tipoloģiju izzināšana ir efektīvs instruments cīņā ar finanšu noziegumiem, jo tās ļauj izprast metodes, ko izmanto noziedznieki, lai slēptu, maskētu vai pārvietotu noziedzīgā ceļā iegūtus līdzekļus. Tipoloģiju un to pazīmju identificēšana darījumos sniedz pamatotu pieņēmumu aizdomām par NILL.

Šajā materiālā apkopotas aktuālās NILL tipoloģijas un pazīmes, kas raksturīgas Latvijā (vai izmantojot Latvijas finanšu sistēmu) īstenotajām NILL shēmām. Materiālā apkopotas Finanšu izlūkošanas dienesta un tiesībsardzības iestāžu identificētās NILL tipoloģijas un pazīmes, kas pamatotas ar analoģu ārvalstu finanšu izlūkošanas dienestu un citu kompetento iestāžu, kā arī starptautisko NILL un terorisma finansēšanas novēršanas institūciju (tādu kā FATF,¹ bet ne tikai) praksē identificēto informāciju un izdarītajiem secinājumiem.

Metodiskais materiāls izstrādāts ar mērķi veicināt galvenokārt tiesību aizsardzības iestāžu, prokuratūras un tiesas vienotu izpratni par aizdomīgiem darījumiem un noziedzīgu aktivitāšu pazīmēm, pastiprinātu uzsvāru liekot uz NILL tipoloģijām, kas raksturīgas Latvijas risku profilam atbilstošajiem noziedzīgiem nodarījumiem, kā arī patstāvīgas jeb autonomas NILL un laundromātu tipoloģijas (*laundromāts ir daudzfunkcionāla finanšu infrastruktūra jeb rīks, ko parasti izveido profesionāli noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētāji, lai palīdzētu klientiem legalizēt noziedzīgā ceļā gūtus aktīvus, slēpt īpašumtiesības, izvairīties no nodokļiem vai valūtas ierobežojumiem, pārvietot naudu ārzonās. Bieži vien šim mērķim izmanto čaulas veidojumus - ārzonās reģistrētus veidojumus. Laundromāta ietvaros noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā ieinteresēta persona naudu novirza čaulas veidojumam, pamatojot to ar fiktīvu skaidrojumu, piemēram, preces vai pakalpojuma pirkšanu un pārdošanu, aizdevumu vai aizdevuma atmaksu. Pēc tam čaulas veidojuma kontā nauda tiek pārvietota uz citiem kontiem, turpinot skaidrot maksājumus ar fiktīviem darījumiem. Rezultātā naudas izcelsme un īpašumtiesības tiek pazaudētas (nomaskētas), izmantojot līdzekļu sajaukšanu un veidojot garas fiktīvu darījumu ķēdes, pēc kā naudas līdzekļi tiek atgriezti klientam kā šķietami likumīgi ienākumi*).

Šajā materiālā apkopotās tipoloģijas var tikt izmantotas atsevišķi vai kopā ar citām tipoloģijām. Būtiski norādīt, ka tipoloģijām piesaistītajām pazīmēm ir indikatīva nozīmē un katrā individuālā gadījumā šīs pazīmes var atšķirties, vai tikt identificēta tikai daļa no tām, kā arī pazīmju uzskaitījumu šajā materiālā nevar uzskatīt par visaptverošu jeb izsmejošu. Atsevišķas pazīmes identificēšana ne vienmēr var raisīt pamatotas aizdomas par noziedzīgu darbību un pazīmes nevar skatīt atrauti no NILL raksturojošās tipoloģijas, kā arī faktiem un apstākļiem, kas raksturo konkrētus darījumus vai darbības.

Ievērojot minēto, būtiski norādīt, ka NILL tipoloģijas un pazīmes vienmēr attīstās un mainās, jo noziedznieki atrod arvien jaunus veidus un metodes, kā īstenot noziedzīgas darbības.

¹ FATF - The Financial Action Task Force - Finanšu darījumu darba grupa. Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/>

Dokumenta lietošana

Šajā materiālā apkopotās tipoloģijas papildinātas ar konkrētām pazīmēm, kas var būt raksturīgas attiecīgajā tipoloģijā īstenotajām darbībām un pielietotajām metodēm; visbiežāk konstatētie predikatīvie noziedzīgie nodarījumi, kas tiek veikti līdztekus tipoloģijā aprakstītajai NILL (izmantojot kādu no tipoloģijās aprakstītajiem veidiem vai metodēm), kā arī norādīta indikācija uz konkrētu NILL stadiju.

Nolūkā atvieglot metodoloģiskā materiāla lietošanu, turpmāk sniegta lietošanas instrukcija:

1. nodaļā "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas" pie katras tipoloģijas pievienots uzskaitījums ar raksturīgākajām pazīmēm, kas apzīmētas ar burta un cipara kombināciju. Apzīmējumam atbilstošās pazīmes apraksts iekļauts nodaļā "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģiju pazīmes", kur pazīmes sadalītas apakšnodaļās atbilstoši apzīmējumā norādītajam burtam;
2. nodaļā "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas" pie katras tipoloģijas pievienota indikācija par konkrētajā tipoloģijā aprakstīto NILL īstenošanas veidu iespējamo saistību ar citiem noziedzīgiem nodarījumiem;
3. nodaļā "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas" pie katras tipoloģijas pievienota indikācija atbilstošajai NILL stadijai, kas secīgi aprakstītas nodaļā "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas definīcija, stadijas un veidi".

Būtiski norādīt, ka uzskaitītais pazīmju kopums un indikācijas par attiecīgo NILL stadiju un predikatīvo noziedzīgo nodarījumu, kas raksturīgs konkrētai tipoloģijai, nav uzskatāms par izsmeļošu un visaptverošu. Šajā materiālā ietvertajām pazīmēm un indikācijām ir piemēra / iespējamās versijas raksturs, kas identificētas un apkopotas, pamatojoties uz nacionālo un ārvalstu institūciju praksē gūto pieredzi.

Veicot darījumu un darbību analīzi, šajā dokumentā ietvertās pazīmes jāskatās izrietoši no NILL tipoloģijas ar ko tās saistītas. Pazīmes nevar skatīt atrauti no NILL raksturojošās tipoloģijas, kā arī faktiem un apstākļiem, kas raksturo konkrētus darījumus vai darbības.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas definīcija, stadijas un veidi

NILL jēdziena pareiza izpratne ir viens no priekšnosacījumiem, lai praksē savlaicīgi identificētu noziedzīgus nodarījumus, kas varētu būt saistīti ar NILL. NILL var raksturot kā jebkuru darbību vai mēģinājumu noslēpt vai izmainīt noziedzīgi iegūtu līdzekļu identitāti, lai piešķirtu tiem šķietami legālu iegūtās mantas statusu.

Ar NILL vispārinātā izpratnē saprot – noziedzīgi iegūtas mantas konversiju nolūkā radīt trešajām personām maldīgu priekšstatu par mantas izcelsmi, tādējādi, slēpjot vai maskējot izcelsmes avotu. NILL būtība ir ilūzijas radīšana par finanšu līdzekļu vai mantas šķietamu legālu izcelsmi.

Savukārt saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma, turpmāk – NILLTPFN likums, 5. panta pirmo daļu NILL ir šādas darbības:

1. atbilstoši NILLTPFN likuma 5. panta pirmās daļas 1. punktam, noziedzīgi iegūtu līdzekļu **pārvēršana citās vērtībās** (piemēram, skaidras naudas maiņa citā valūtā, skaidras naudas pārvēršana mantā, mantas pārvēršana finanšu līdzekļos), **to atrašanās vietas mainīšana** (piemēram, finanšu līdzekļu pārskaitījumi starp saviem kontiem, noglabāšana seifā), **piederības mainīšana** (piemēram, noziedzīgi iegūta īpašuma reģistrēšana uz trešās personas vārda), ja šīs darbības izdarītas ar speciālu **nolūku slēpt vai maskēt** līdzekļu noziedzīgo izcelsmi (radīt šķietamu iespaidu, ka līdzekļi ir likumīgi jeb jebkura rīcība ar šiem līdzekļiem kā ar likumīgiem) vai palīdzēt citai personai, kura iesaistīta (predikatīvā) noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, izvairīties no juridiskās atbildības;
2. atbilstoši NILLTPFN likuma 5. panta pirmās daļas 2. punktam, noziedzīgi iegūtu līdzekļu patiesā rakstura, izcelsmes, atrašanās vietas, izvietojuma, kustības, piederības **slēpšana vai maskēšana** (jebkura rīcība, kas apgrūtina līdzekļu sākotnējās izcelsmes identifikāciju, vai rada iespaidu par likumīgu izcelsmi), apzinoties, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti;
3. atbilstoši NILLTPFN likuma 5. panta pirmās daļas 3. punktam, citas personas noziedzīgi iegūtu līdzekļu **iegūšana īpašumā**, valdījumā vai lietojumā, vai to realizēšana, apzinoties, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti.²

NILLTPFN likuma 5. pantā paredzēto noziedzīgo darbību izdarītājs atkarībā no situācijas var būt gan persona, kura pati izdarījusi predikatīvo noziedzīgo nodarījumu un turpmāk veic šo līdzekļu legalizāciju (krimināltiesību teorijā šādu legalizācijas veidu sauc par pašlegalizāciju (no angļu valodas – *self-laundering*)), gan arī persona, kura veic tādu līdzekļu legalizāciju, ko ir ieguvusi cita persona noziedzīgā nodarījuma rezultātā (krimināltiesību teorijā šādu legalizācijas veidu sauc par trešās personas legalizāciju (angļu valodā – *third-party laundering*), tostarp arī persona, kura veic tā saukto profesionālo legalizāciju.

Turklāt par NILL ir atzīstamas arī iepriekš minētās darbības, kad persona apzināti pieļāva, ka līdzekļi ir noziedzīgi iegūti (piemēram, persona (likuma subjekta darbinieks), kura veic savus profesionālos pienākumus, ignorē pazīmes, kas liecina par līdzekļu iespējamu noziedzīgu izcelsmi).

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 124. panta septītajai daļai NILL izmeklēšanu var veikt patstāvīgi, proti, lai pierādītu NILL nav nepieciešams pierādīt konkrēti no kura noziedzīgā nodarījuma līdzekļi iegūti.³ Tas ir – Krimināllikuma 195. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums var tikt izmeklēts kā "*stand-alone*"⁴ jeb autonoma/patstāvīga NILL, balstoties uz

² Atbilstoši NILLTPFN likuma 5. Panta pirmajai prim daļai par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju ir atzīstamas arī 1., 2. un 3. punktā minētās darbības, kad persona apzināti pieļāva, ka līdzekļi ir noziedzīgi iegūti. <https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-likums>

³ Minētais korespondē Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/1673 (2018. gada 23. oktobris) par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu ar krimināltiesībām 3. panta 3. punktam:

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka:

- a) iepriekšējs vai vienlaicīgs notiesājošs spriedums par noziedzīgu darbību, kurā iegūts īpašums, nav priekšnoteikums tam, lai notiesātu par 1. un 2. punktā minētajiem nodarījumiem;
- b) notiesāšana par 1. un 2. punktā minētajiem nodarījumiem ir iespējama, ja ir konstatēts, ka īpašums ir bijis iegūts noziedzīgā darbībā, neprasot precīzi konstatēt visus faktiskos elementus vai visus apstākļus saistībā ar minēto noziedzīgo darbību, tostarp izdarītāja identitāti.

Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L1673&from=lv>

⁴ "*stand-alone*" – no angļu valodas "viens pats", "patstāvīgs".

netiešajiem pierādījumiem, kas norāda uz mantas noziedzīgu izcelsmi, NILL izdarīšanas tipoloģijām un pazīmēm, kā arī personas nespēju pierādīt mantas likumīgu izcelsmi.⁵

NILL kā noteiktu darbību kopums, tajā skaitā to, kas noteiktas NILLTPFN likuma 5. pantā, ir vienots process, kas var tikt iedalīts trīs pamata stadijās:

1. **izvietošanas** (no angļu valodas - *placement*) **stadija**: noziedzīgi iegūtie līdzekļi sākotnēji tiek izvietoti, iepludināti likumīgajā finanšu sistēmā, piemēram:
 - 1.2. noziedzīgi iegūtu līdzekļu iepludināšana ar juridiskas personas starpniecību, kas saņem maksājumus skaidrā naudā;
 - 1.3. līdzekļu (zem ziņošanas sliekšņa) ieskaitīšana finanšu iestāžu kontos.
2. **noslāņošanas** (no angļu valodas - *layering*) jeb **strukturēšanas stadija**: noziedzīgi iegūtie līdzekļi, simulējot dažādus darījumus, a) tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota un b) tiek radīts priekšstats par to, ka notiek civiltiesiski darījumi, piemēram:
 - 2.1. līdzekļu pārskaitījumu starp valstīm, līdzekļu pārskaitījumi starp daudzām kredītiestādēm vai citām finanšu iestādēm;
 - 2.2. līdzekļu pārvietošana starp dažādiem kontiem vienas finanšu iestādes ietvaros;
 - 2.3. līdzekļu pārvēršana finanšu instrumentos;
 - 2.4. ekskluzīvu preču (dārglietas, mākslas priekšmeti) tālākpārdošana;
 - 2.5. čaulas veidojumu izmantošana;
 - 2.6. darbības pamatotas ar šķietami legāliem civiltiesiskiem darījumiem – preču, pakalpojumu apmaksa, aizdevumu saņemšana, atmaksa, investīcijas.
3. **integrācijas** (no angļu valodas - *integration*) **stadija**: noziedzīgi iegūtie līdzekļi tiek integrēti likumīgajā finanšu sistēmā un noziedznieki tos, kā šķietami likumīgus, kas saņemti, kā, piemēram, dividendes, ieņēmumi par īpašumu, finanšu instrumentu pārdošanu, samaksa par sniegtajiem konsultācijas pakalpojumiem, var izmantot jebkādiem mērķiem, piemēram, pašpatēriņam, nekustamā īpašuma iegādei, transporta līdzekļu iegādei, ieguldījumiem finanšu instrumentos u.c.⁶

Izmeklējot NILL, var tikt identificētas visas NILL stadijas vai tikai kāda no tām. Piemēram, vienkāršos NILL gadījumos, konstatējama tikai integrācijas stadija, kad noziedzīga nodarījuma izdarītājs vai ar to saistīta persona no noziedzīgi nodarījuma tieši iegūtiem līdzekļiem iegādājas automašīnu. Vai arī ārvalstu predikatīva noziedzīga nodarījuma gadījumā, Latvijā var tikt identificēta tikai noslāņošanas stadija, kad līdzekļi tiek pārvietoti ar Latvijā esošu kontu starpniecību.

NILL stadijām var būt gan vienas, gan atšķirīgas tipoloģijas un pazīmes, bet tām atšķiras nolūks ar kādu konkrētas darbības tiek īstenotas:

- 3.1. izvietošanas stadijā – tieši no noziedzīga nodarījuma iegūtos līdzekļus, slēpti iepludināt finanšu sistēmā;
- 3.2. noslāņošanas stadijā – slēpt sākotnējo līdzekļu izcelsmi, avotu un radīt šķietami civiltiesisku darījumu iespaidu, kuru rezultātā līdzekļi iegūti;
- 3.3. integrācijas stadijā – izmantot līdzekļus kā likumīgi iegūtus.

⁵ Detalizētākai informācijai skatīt: Noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanas prioritātes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas jomā, Rīga 2020. Dokuments nav publiski pieejams.

⁶ See: About Business Crime Solutions Inc. *Money laundering: a three-stage process*. Available: https://www.moneylaundering.ca/public/law/3_stages_ML.php.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas

1. Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti caur dažādiem finanšu iestāžu kontiem dažādās jurisdikcijās, kas atvērti sarežģītā shēmā iesaistītiem čaulas veidojumiem.⁷ Šo shēmu īstenošanā tiek iesaistītas (tās organizē) profesionāli šī pakalpojuma sniedzēji, piemēram, personas ar padziļinātām zināšanām grāmatvedībā, jurisprudencē, finansēs vai finanšu pakalpojumu jomā, īstenojot profesionālu NILL.⁸
 - Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A1, A6, A10, A13, A14, A15, A16, A20, B1, B2, B4, B5, B17, B19, B24, B25, B43, C1, C4, C6, C7, D10, D14, F2, F3.
 - NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem.
 - Tipoloģija atbilst noslāņošanas stadijai.
2. Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti caur dažādiem finanšu iestāžu kontiem dažādās jurisdikcijās, kas atvērti sarežģītā shēmā iesaistītiem čaulas veidojumiem. Profesionāla NILL pakalpojuma (jeb laundromāta) ietvaros finanšu pakalpojuma sniedzēja darbinieki nodrošina kontu atvēršanu finanšu iestādēs.⁹
 - Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A1, A6, A10, A13, A14, A15, A16, B1, B2, B3, B4, B5, B17, B19, B24, B25, B43, C1, C4, C6, C7, D14, F1, F2, F3.
 - NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem.
 - Tipoloģija atbilst noslāņošanas stadijai.
3. Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti caur dažādiem finanšu iestāžu kontiem dažādās jurisdikcijās, kas atvērti sarežģītā shēmā iesaistītiem čaulas veidojumiem. Profesionāla NILL pakalpojuma (jeb laundromāta) ietvaros finanšu pakalpojuma sniedzēja un saistīto struktūru darbinieki nodrošina gan čaulas veidojumu reģistrāciju, gan kontu atvēršanu finanšu iestādēs.¹⁰
 - Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A1, A6, A10, A13, A14, A15, A16, B1, B2, B3, B4, B5, B17, B19, B24, B25, B43, C1, C4, C6, C7, D14, F1, F2, F3, F4.
 - NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem.
 - Tipoloģija atbilst noslāņošanas stadijai.
4. Saimniecisko darbību veicošas juridiskas personas ar Latvijā reģistrētu juridisku veidojumu,¹¹ t.sk. jaundibinātu, starpniecību pārskaita finanšu līdzekļus gan ārvalstīs, gan Latvijā reģistrētiem juridiskiem veidojumiem, kas arī pilda starpnieka funkciju (un ir fiktīvi izveidoti). Maksājumi tiek pamatoti ar samaksu par precī vai pakalpojumu. Pēc virknes fiktīvu darījumu no maksājumu ķēdē pēdējā juridiska veidojama konta naudas līdzekļi tiek izņemti skaidrā naudā. Skaidras naudas izņemšana no konta notiek ārvalstīs.¹²
 - Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A1, A5, A6, A8, A10, A11, A12, A16, B4, B24, B32, B45, B48, C2, D8, D14.

⁷ Saskaņā ar NILLTPFN likuma 1. panta 15.¹ punktu čaulas veidojums ir juridiskā persona, kurai raksturīga viena vai vairākas šādas pazīmes:

a) nav juridiskās personas saistības ar faktiski saimniecisko darbību vai juridiskās personas darbība veido mazu vai neveido nekādu ekonomisko vērtību un likuma subjekta rīcībā nav dokumentāras informācijas, kas pierāda pretējo,
b) valsti, kurā juridiskā persona reģistrēta, normatīvie akti neparedz pienākumu sagatavot un iesniegt attiecīgās valsts pārraudzības institūcijām finanšu pārskatus, tai skaitā gada finanšu pārskatus, par savu darbību,
c) valsti, kurā juridiskā persona reģistrēta, juridiskajai personai nav saimnieciskās darbības veikšanas vietas (telpas).

<https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-noversanas-likums>

⁸ FATF Report. Professional Money Laundering. Box 18-19, pages 39-40. Available: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf>

⁹ FATF Report. Professional Money Laundering. Box 18-19, pg. 39-40. Available: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf> un Egmont Group Bulletin. Professional Money Laundering Facilitators. Available: https://egmontgroup.org/en/filedepot_download/1661/72

¹⁰ FATF Report. Professional Money Laundering. Box 18-19, pages 39-40. Available: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf>

¹¹ Tie var būt gan fiktīvi juridiski veidojumi, kuri neveic saimniecisko darbību, gan arī saimniecisko darbību veicoši uzņēmumi, kuri piekrīt uz fiktīvu darījumu pamata nodrošināt šādu līdzekļu tranzītu caur to kontiem.

¹² FATF Report. Laundering the Proceeds of VAT Carousel Fraud. Example 5, pg. 9. Available: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Laundering%20the%20Proceeds%20of%20VAT%20Carousels%20Fraud.pdf> and The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism Report. Tax Crimes and Money Laundering Typology Research Chapter 2.2., page 13. Available: https://eurasiangroup.org/files/Typologii%20EAG/Nalogovye_prestupleniya_Eng.pdf

- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas.
 - Tipoloģijas atbilst izvietošanas, noslēgšanas un integrācijas stadijām.
- 5.** Juridisku personu (piemēram, interneta veikalu, loģistikas, transporta pakalpojumu sniedzēju) konti tiek izmantoti, lai fiktīvu preču pirkšanas/pārdošanas darījumu aizsegā saņemtu noziedzīgi iegūtus līdzekļus.¹³
- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A2, A5, A6, A16, B1, B24, D1, D10, D19.
 - NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar šādiem noziedzīgiem nodarījumiem: izvairīšanās no nodokļu nomaksas, aizliegtu preču, priekšmetu un vielu aprīte, akcīzes preču nelikumīga aprīte.
 - Tipoloģija atbilst noslēgšanas stadijai.
- 6.** Veicot tirdzniecības darījumus, t.sk. par ievērojami paaugstinātu vai pazeminātu cenu, vai viltojot preču daudzumu, noziedzīgi iegūti līdzekļi tiek maskēti un/vai sapludināti ar legāliem līdzekļiem.¹⁴
- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A1, A22, B2, B23, B42, B43, C1, D16, D19.
 - NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem.
 - Tipoloģija atbilst noslēgšanas un integrācijas stadijai.
- 7.** Čaulas veidojumu konti tiek izmantoti, lai fiktīvu darījumu aizsegā pārvietotu līdzekļus no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota.¹⁵
- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A1, A4, A13, A14, A15, A16, B2, B3, B4, B19, B20, B21, B22, B23, B24, B25, B48, C1, C2, D10, D12.
 - NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem.
 - Tipoloģija atbilst noslēgšanas stadijai.
- 8.** Vietējo un ārvalstu juridisku personu, kas formāli neatbilst čaulas veidojuma pazīmēm, konti tiek izmantoti, lai fiktīvu darījumu aizsegā pārvietotu līdzekļus no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota.¹⁶
- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A5, A6, A16, B2, B3, B4, C2, D1, D10.
 - NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas un ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem.
 - Tipoloģija atbilst noslēgšanas stadijai.
- 9.** Finanšu līdzekļi, simulējot šķietami legālus darījumus, tiek pārskaitīti uz juridisku personu kontiem ārvalstu maksājumu iestādēs (vai elektroniskās naudas iestādēs), kas vēlāk tiek izmantoti dažādu preču, pakalpojumu un nekustamā īpašuma iegādei.¹⁷
- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A9, B18, B45, D1, D2, D3.
 - NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas.
 - Tipoloģija atbilst noslēgšanas un integrācijas stadijām.

¹³ The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism Report. Tax Crimes and Money Laundering Typology Research. Case 1, page 45. Available: https://eurasiangroup.org/files/Typologii%20EAG/Nalogovye_prestupleniya_Eng.pdf and Moneyval Report. Research of Typologies. Case Study 3.1., page 42. Available: <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measures/1680714f58>

¹⁴ FATF Report. Professional Money Laundering. Box 10-11, page 30-32. Available: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf>

¹⁵ FATF Report. Professional Money Laundering. Box 8, 9 and 22, page 43. Available: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf>

¹⁶ FATF Report. Professional Money Laundering. Box 8, 9 and 22, page 43. Available: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf>

¹⁷ The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism Report. Tax Crimes and Money Laundering Typology Research, . Chapter 1.3 (Ukraine), page 9, Chapter 2.4., page 24. Available: https://eurasiangroup.org/files/Typologii%20EAG/Nalogovye_prestupleniya_Eng.pdf

10. Finanšu līdzekļi no sākotnējās izcelsmes vietas tiek pārvietoti ar nevalstisko organizāciju (biedrību, nodibinājumu), turpmāk – NVO, starpniecību, simulējot šķietami legālus darījumus.¹⁸

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A4, A20, A21, B14, B15, B16, C3, E6, E10, E15.
- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar korupciju.
- Tipoloģija atbilst noslāņošanas stadijai.

11. Finanšu līdzekļi tiek pārvietoti un strukturēti ar mērķi tos attālināt no sākotnējās izcelsmes vietas, simulējot šķietami legālus darījumus, un daļa vai visi līdzekļi pēc tam tiek ieguldīti, piemēram, finanšu instrumentos, dārgmetālos, nekustamajā un citā īpašumā vai izmantoti privātām vajadzībām, t.sk. izmantojot maksājumu karti.¹⁹

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A1, A3, A5, A6, B2, B3, B12, B27, B28, B29, B33, B34, B41, B43, B45, C4, C5, D1, D6, D7, D10, E4, E8, E9, E10, E12, E14, E15.
- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas un ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem.
- Tipoloģija atbilst noslāņošanas un integrācijas stadijām.

12. Finanšu līdzekļi (finanšu instrumentu formā), izmantojot fiktīvus darījumus, tiek pārvietoti (attālināti) no to izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota.²⁰

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. B33, B34, B35, B36, B44, D1, D15.
- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem.
- Tipoloģija atbilst noslāņošanas stadijai.

13. Veicot fiktīvu aizdevumu izsniegšanu un/vai atmaksu, līdzekļi tiek pārvietoti no sākotnējās izcelsmes vietas ar mērķi tos attālināt no līdzekļu ieguves avota.²¹

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A4, A7, A20, B5, B8, B9, B10, B11, C2, D3, D4.
- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar korupciju.
- Tipoloģija atbilst noslāņošanas stadijai.

14. Persona saņem līdzekļus ar fiktīva aizņēmuma līguma starpniecību un vēlāk tos izmanto pašpatēriņam, īpašumu (piemēram, nekustamo īpašumu, transportlīdzekļu) iegādei, aizdevuma atmaksa nenotiek.²²

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A4, A7, A20, B9, B37, B38, B39, B40, D18, E16.
- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar korupciju.
- Tipoloģija atbilst integrācijas stadijai.

15. Fiziska persona izveido kapitālsabiedrību un neilgi pēc tam par cenu, kas acīmredzami neatbilst kapitālsabiedrības biznesa vērtībai, pārdod kapitāldaļas trešajai personai (čaulas veidojumam), tādējādi gūstot šķietami legālu ienākumu no fiktīva darījuma.²³

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A4, A20, A23, B6, B7, C8, D1, D5.

¹⁸ OECD Report. Report on Abuse of Charities for Money-Laundering and Tax Evasion. Case Study 1-7, pages 59-65. Available: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/42232037.pdf>

¹⁹ UNODC Report. Risk of Money Laundering through Financial Instruments 2nd Edition. Chapter 1.2.6.1, pg. 27. Available: https://www.unodc.org/documents/colombia/2013/diciembre/Risk_of_Money_Laundering_Version_2_completo.pdf

²⁰ UNODC Report. Risk of Money Laundering through Financial Instruments 2nd Edition. Chapter 1.2.6.1, pg. 27. Available: https://www.unodc.org/documents/colombia/2013/diciembre/Risk_of_Money_Laundering_Version_2_completo.pdf un Asia-Pacific regional office called the "FATF-Asia Secretariat" Methods & Trends. Available: <http://www.apgml.org/methods-and-trends/page.aspx?p=a4a11dca-75f2-4dae-9c25-6215103e56da>

²¹ Moneyval Report. Research of Typologies. Case Study 3.3., page 45. Available: <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measur/1680714f58> and FATF Report. Research on Money Laundering Typologies. Case No 9 and 10. Available: <https://www.cbr.ru/StaticHtml/File/36805/Typ-99-00.pdf>

²² FATF Report. Laundering the Proceeds of Corruption. Points No 12, page 9. Available: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Laundering%20the%20Proceeds%20of%20Corruption.pdf>

²³ Moneyval Report. Research of Typologies. Case Study 3.4., page 46. Available: <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measur/1680714f58>

- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar korupciju.
- Tipoloģija atbilst noslēpšanas un integrācijas stadijām.

16. Noziedzīgi iegūti līdzekļi skaidrā naudā tiek ievesti pār Latvijas robežu un izvietoti Latvijas finanšu sistēmā vai izmantoti preču, pakalpojumu iegādei, neatkarīgi no tā vai līdzekļi uz robežas ir deklarēti.²⁴

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A1, B12, B47, D2, D6, D7, D11, D17, E14.
- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem.
- Tipoloģija atbilst izvietošanas stadijai.

17. Fizisku personu konti un/vai seifi Latvijā tiek izmantoti, lai līdzekļus slēptu un attālinātu no izcelsmes avota.²⁵

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A17, A18, A19, A24, A25, B4, B13, B26, B27, D2, D9, D13.
- NILL tipoloģija saistīta ar visbiežāk ārvalstīs veiktiem noziedzīgiem nodarījumiem (piesavināšanās, korupcija u.c.).
- Tipoloģija atbilst noslēpšanas stadijai.

18. Personas neizskaidrojama labklājība vai ienākumi.²⁶

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A1, A7, A25, B8, B9, B10, B11, B40, B45, B47, B48, D2, D7, D11, D13, E1 – E16.
- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar šādiem noziedzīgiem nodarījumiem: korupcija, piesavināšanās, aizliegtu preču, priekšmetu un vielu aprīte, akcīzes preču nelikumīga aprīte, cilvēku tirdzniecība.
- Tipoloģija atbilst izvietošanas un integrācijas stadijām.

19. Noziedzīgi iegūti līdzekļi ar čaulas veidojumu, nomināla personu fiktīvu starpniecību tiek novirzīti korupcijai, politisko partiju nelikumīgai finansēšanai vai citai pretlikumīgai rīcībai.²⁷

- Tipoloģija visbiežāk saistīta ar pazīmēm Nr. A17, A18, A19, A25, B4, B20, B26, B28, B29, B30, B31, B45, B46, B48, D2, D9, D12, D13.
- NILL tipoloģija visbiežāk saistīta ar korupciju, piesavināšanos.
- Tipoloģija atbilst noslēpšanas un integrācijas stadijām.

²⁴ FATF Report. Research on Money Laundering Typologies. Case No 1. Available: <https://www.cbr.ru/StaticHtml/File/36805/Typ-99-00.pdf> and FATF Report. Money Laundering Through the Physical Transportation of Cash. Box 1 page 34. Available: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/money-laundering-through-transportation-cash.pdf>

²⁵ FATF Report. Laundering the Proceeds of Corruption. Point No 65, 69 and 82, page 21, 22 and 25. Available: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Laundering%20the%20Proceeds%20of%20Corruption.pdf>

²⁶ FATF Report. Laundering the Proceeds of Corruption. Points No 106-110, page 30. Available: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Laundering%20the%20Proceeds%20of%20Corruption.pdf>

²⁷ FATF Report. Laundering the Proceeds of Corruption. Point No 119, page 34. Available: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Laundering%20the%20Proceeds%20of%20Corruption.pdf>

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģiju pazīmes

A. Pazīmes, kas attiecas uz klientu vai tā sadarbības partneriem, saistītajām personām vai citām darījumos iesaistītajām personām

- A1. Par darījumā iesaistītajām personām (piemēram, patiesie labuma guvēji (PLG), pilnvarotās personas, valdes locekļi, juridiskās personas) publiski pieejama negatīva rakstura informācija.
- A2. Uzņēmuma mājaslapa liecina, ka netiek veikta saimnieciskā darbība, piemēram, mājaslapa sen nav atjaunota vai tajā norādītās preces netiek pārdotas, neeksistē vai pakalpojumi netiek sniegti.
- A3. Darījumos (shēmā) iesaistītās juridiskās personas vai to PLG reģistrēti/saistīti ar augsta riska jurisdikcijām vai to kaimiņvalstīm, kam ir stratēģiski trūkumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanas sistēmās.
- A4. Darījumus veic čaulas veidojumi, kas reģistrēti jurisdikcijās ar vienkāršotu juridisko personu reģistrēšanas kārtību, augstu korupcijas risku un/vai vāju NILL novēršanas efektivitāti.²⁸
- A5. Juridiskai personai nav materiāli-tehniskās bāzes deklarēto darbības veidu saimnieciskās darbības nodrošināšanai vai juridiskās personas rīcībā esoša materiāli – tehniskā bāze neatbilst deklarētās darbības būtībai.
- A6. Juridiskās personas deklarētais darbinieku skaits šķietami nav atbilstošs deklarētā saimnieciskās darbības veida nodrošināšanai.
- A7. Aizdevēja vai saņēmēja labklājības līmenis nav samērīgs ar izsniegto aizdevumu vai pārbaudāms.
- A8. Juridiskai personai, kam uzkrāts nodokļu parāds, saimnieciskā darbība formāli tiek izbeigta (tādējādi radot zaudējumus valstij nenomaksāto nodokļu veidā), bet faktiski saimnieciskā darbība tiek turpināta, izmantojot citu juridisko personu, kas pārņēmusi iepriekšējās (valstij parādā esošā) juridiskās personas biznesa modeli, resursus un darbiniekus.
- A9. Shēmā kā apakšuzņēmēji iesaistītas vairākas juridiskas personas, kas pēc attiecīgo darījumu īstenošanas pārtraukušas saimniecisko darbību, nenomaksājot valstij nodokļu parādus.
- A10. Periodiski mainās iesaistīto juridisko personu (fiktīvo uzņēmumu) darbības specifika, piemēram, tiek izmantotas jaundibinātas juridiskas personas vai juridiskas personas, kam neilgi pirms darījumu veikšanas mainījusies īpašnieku struktūra; tiek izmantotas juridiskas personas, kam īpašnieki (dalībnieki/akcionāri) ir agrāk sodītas personas, personas bez noteiktas dzīves vietas vai citu valstu pilsoņi.
- A11. Shēmās bieži tiek iesaistītas jaundibinātas juridiskas personas, turklāt tās jau pirmajā darbības gadā vai pat mēnesī veic darījumus par ievērojamām naudas summām.
- A12. Juridiskas personas, kas tiek izmantotas kā starpnieki shēmu īstenošanai, papildus faktiski veiktajiem pārskaitījumiem deklarē arī faktiski nenotikušus darījumus ar fiktīviem uzņēmumiem, neveic nodokļu nomaksu, uzkrājot ievērojamus nodokļu parādus. Valsts ieņēmumu dienests pēc konkrēta laika perioda izslēdz attiecīgās juridiskās personas no PVN reģistra.

²⁸ See Financial Action Task Force. High-risk and other monitored jurisdictions. Available: <http://www.fatf-gafi.org/countries/#other-monitored-jurisdictions>; "Eiropas Komisija pieņem jaunu sarakstu ar trešajām valstīm, kuras nepietiekami cīnās ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un teroristu finansēšanu". Pieejams: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_19_781

- A13. Juridiskas personas ar kontu Latvijā īpašnieku (dalībnieku/akcionāru) struktūra ir necaurspīdīga.²⁹
- A14. Juridisku personu ar kontu Latvijā kontrolē fiziskas personas no valsts ar augstu korupcijas risku.³⁰
- A15. Juridisku personu ar kontu Latvijā kontrolē persona, kas visticamāk ir nomināla persona, jo ir reģistrēta – ieņem līdzīgus amatus - vēl daudzos citos (ārvalstu) uzņēmumos.
- A16. Nav pieejama informācija, kas liecinātu par juridiskas personas faktisko darbību, piemēram, informācija nav pieejama juridiskās personas mājaslapā vai mājaslapas vispār nav, kā arī juridiskā persona nevar iesniegt darījumu apliecinājošus dokumentus, līgumus, pieņemšanas – nodošanas aktus, konta izdrukas un citus pierādījumus, kas varētu liecināt par juridiskās personas faktisko darbību.
- A17. Publiski pieejama informācija, ka personas saistītas ar uzņēmumiem, kas regulāri uzvar publiskajos iepirkumos.
- A18. Pieejama oficiāla Latvijas/ārvalstu institūciju vai publiski pieejama informācija, ka persona saistīta ar juridisku personu/veidojumu, kas izmantots krāpnieciskās vai koruptīvās shēmās iepirkumu jomā.
- A19. Personas dzīves vietas valsts un/vai līdzekļu izcelsmes valsts ir valsts ar augstu korupcijas risku.³¹
- A20. Shēmā iesaistīto čaulas veidojumu juridiskās adreses sakrīt ar profesionālo pakalpojumu sniedzēja juridisko adresi, piemēram, ārpakalpojuma grāmatveža vai juridisko pakalpojumu sniedzēja juridisko adresi.
- A21. NVO ir sabiedriskās labuma organizācijas statuss, kas dod nodokļu atvieglojumus gan NVO, gan tās ziedotājiem, kaut gan NVO kontos veiktie darījumi nerada pārlicību, ka NVO ievērotu likuma "Sabiedriskā labuma organizāciju likums" prasības, lai atbilstu šim statusam.
- A22. Juridiskas personas nosaukums sakrīt vai ir izteikti līdzīgs plaši atpazīstama uzņēmuma nosaukumam ar mērķi radīt šķietamību par attiecīgās juridiskās personas saistību ar plaši atpazīstamo uzņēmumu.
- A23. Juridiska persona neveic nodokļu maksājumus.
- A24. Klienta labklājības līmenis neliecina par nepieciešamību izmantot seifu (piemēram, klients ir students, klienta deklarētais ienākumu līmenis ir zems salīdzinoši ar seifa nomas maksu).
- A25. Personas zināšanas šķietami nav pietiekošas attiecīgo darījumu, pakalpojumu nodrošināšanai.

B. Pazīmes, kas attiecas uz darījumiem (maksājumiem u.c. pakalpojumiem)

- B1. Maksājumi tiek saņemti no juridiskām personām, kas reģistrētas beznodokļu vai zemo nodokļu valstīs un/vai augsta riska jurisdikcijās.
- B2. Maksājumus starp vienā valstī reģistrētām juridiskām personām bez skaidri saprotama iemesla iesaistītas ārvalstīs reģistrētas juridiskas personas.

²⁹ Piemēram, uzņēmums vairākos līmeņos pieder citiem juridiskiem veidojumiem, vai juridiskā struktūrā ir čaulas veidojumi vai uzņēmumi, kas reģistrēti jurisdikcijās ar vienkāršotu uzņēmumu reģistrēšanas kārtību, augstu korupcijas risku un/vai vāju noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas kontroles efektivitāti.

³⁰ <https://www.transparency.org/en/cpi#>

³¹ Skatīt: <https://www.transparency.org/en/cpi#>

- B3. Vienas un tās pašas darījumu puses saņem maksājumus par atšķirīgām preču grupām (neraksturīgi normālai saimnieciskajai darbībai).
- B4. Maksājumiem ir tranzīta maksājumu raksturs – naudas līdzekļi no kontiem tiek pārskaitīti īsi pēc to saņemšanas kontā.
- B5. Darījumu ķēde tiek mākslīgi pagarināta (sarežģīta) bez skaidri saprotama iemesla.
- B6. Samaksu par kapitāldaļām veic čaulas veidojums, kas neveic saimniecisko darbību.
- B7. Kapitāldaļu iegādes cena ievērojami pārsniedz to faktisko vērtību.
- B8. Aizdevumi tiek izsniegti bez nodrošinājuma un tam nav saprotama izskaidrojuma (piemēram, radniecība, draudzība).
- B9. Aizdevumi tiek izsniegti bez procentiem vai aizdevumu procentu likmes ir ļoti zemas, kas ir acīmredzami neizdevīgas aizdevējam.
- B10. Aizdevums tiek izlietots neatbilstoši aizdevuma mērķim.
- B11. Līdzekļi tiek saņemti kā aizdevumu atmaksa no dažādām fiziskām vai juridiskām personām par aizdevumiem, kas, it kā, izsniegti skaidrā naudā.
- B12. Nekustamā īpašuma darījuma cena būtiski atšķiras no tirgus vērtības.
- B13. Pēc seifa apmeklējuma, klients regulāri veic skaidras naudas iemaksu norēķinu kontā (seifā, iespējams, tiek glabāts ievērojams skaidras naudas apjoms, ko klients strukturētā veidā izvieto finanšu sistēmā).
- B14. Tikai neliela daļa no saņemtajiem līdzekļiem NVO kontos tiek novirzīta NVO statūtos noteikto mērķu realizēšanai, kas rada aizdomas par fiktīvi izveidotu aizsegu un NVO patieso darbības mērķu slēpšanu.
- B15. NVO kontos veiktie darījumi neatbilst to statūtos noteiktajiem mērķiem un tam nav loģiska pamatojuma.
- B16. NVO izsniedz aizdevumus.
- B17. Veikti pārskaitījumi uz juridisku personu kontiem par šķietami sniegtiem pakalpojumiem (piemēram, konsultācijām, dokumentācijas sagatavošanu u.tml.), kuru (ne)sniegšanu ir grūti vai neiespējami pierādīt.
- B18. Shēmas darbības rezultātā iegūtie līdzekļi daļēji pārskaitīti saistītām fiziskām un/vai juridiskām personām, kā arī daļēji izņemti skaidrā naudā. Daļa līdzekļu pārskaitīta uz Latvijā reģistrēta uzņēmuma kontu un ieguldīta nekustamajā īpašumā, kas iepriekš piederējis ar shēmas dalībnieku saistītai personai.
- B19. Juridiska persona ar kontu Latvijā veic neraksturīgus pārskaitījumus uz citām juridiskām vai fiziskām personām piederošu kontu par konsultāciju, pārstāvniecības vai lobēšanas pakalpojumu sniegšanu attiecībās ar ārvalstu iestādēm vai uzņēmumiem.
- B20. Juridiska persona ar kontu Latvijā veic reprezentācijas vai viesmīlības izdevumu apmaksu, kas var būt saistīti ar saimnieciskās darbības veicināšanu ārvalstīs, jo īpaši attiecībās ar ārvalstu iestāžu un uzņēmumu amatpersonām.³²
- B21. Juridiska persona ar kontu Latvijā pirms vai pēc tam, kad ir ieguvis ārvalstu iestāžu un uzņēmumu pasūtījumus, veic sev neraksturīgus un neskaidrus darījumus ar netipiskiem,

³² Piemēram, kukulis var būt jebkāds labums amatpersonai vai to tuviniekiem, tostarp, ceļojuma izdevumu, kultūras un sporta pasākumu apmeklējumu, ēdināšanas pakalpojumu, dāvanu karšu un citu priekšrocību apmaksa.

saimniecisko darbību neveicošiem vai ārzonu jurisdikcijās reģistrētiem darījumu partneriem.

- B22. Juridiska persona ar kontu Latvijā par precēm vai pakalpojumiem saņem samaksu, kas ir augstāka par faktiskajām tirgus cenām ekvivalentām precēm un pakalpojumiem, vai par cenu, ko attiecīgā persona maksājusi preču ražotājam vai piegādātājam.
- B23. Darījumā tiek izmantoti starpnieki, kas neko neražo, nepiegādā, bet veic tikai starpniecību par sadārdzinātu cenu.
- B24. Darījumi notiek starp juridiskām personām, kam ir kāds vienojošs elements (piemēram, valdes loceklis, adrese, telefona numurs, IP adrese u.tml.).
- B25. Darījumi veido sarežģītu struktūru, kas nav ekonomiski vai loģiski pamatota.
- B26. Kontu izmantošanai Latvijas kredītiestādē nav saprotama ekonomiskā pamata, t.i., konti atvērti valstī, kas nav minēto personu rezidences vai saimnieciskās darbības veikšanas valsts.
- B27. Līdzekļi tiek uzkrāti; kontā nav darījumu (piemēram, pirkumu), kas liecinātu par aktīvu konta izmantošanu.
- B28. Personas saņem maksājumus no valsts, pašvaldību uzņēmumiem vai uzņēmumiem, kas uzvar publiskos iepirkumos.
- B29. Ar juridisku personu starpniecību tiek iegādāti nekustamie īpašumi ārvalstīs, tiek apmaksāti trešo personu rēķini.
- B30. Juridiskas personas veiktie maksājumi neatbilst reģistrētajam uzņēmuma darbības veidam.
- B31. Juridiskas personas kontiem piesaistītas kredītkartes izmanto trešās personas savu ikdienas tēriņu apmaksai.
- B32. No juridiskas personas kontiem tiek izņemti līdzekļi skaidrā naudā ievērojamos apmēros.
- B33. Klienta vērtspapīru kontā tiek veikts ienākošais pārvedums bez apmaksas (no angļu valodas - *free of payment*) no trešās personas vai izejošais pārvedums par labu trešajai personai, un tam nav loģiska skaidrojuma.
- B34. Klienta finanšu instrumentu portfeļa straujš pieaugums, darījumi veikti bez bankas vai klienta papildu finansējuma un tam nav loģiska skaidrojuma.
- B35. Pretēju darījumu veikšana ar finanšu instrumentiem īsā laika periodā.
- B36. Finanšu instrumenta darījuma cena būtiski atšķiras no finanšu instrumentu tirgus vērtības.
- B37. Aizņēmums saņemts no ārzonu jurisdikcijā reģistrētas juridiskas personas, kas reģistrēta valstī ar vienkāršotu uzņēmumu reģistrēšanas kārtību un par ko nav pieejama informācija, ka tās darbības veids būtu kreditēšanas pakalpojumi.
- B38. Ķīla tiek dzēsta pirms aizdevuma atmaksas.
- B39. Maksājumi, kas būtu saistāmi ar aizdevuma atmaksu, netiek veikti vai tiek veikti neatbilstošā apmērā (neatbilstoši līguma noteikumiem).
- B40. Personas rīcībā ir citi līdzekļi, kas aizdevumu padara ekonomiski nepamatotu.

- B41. Naudas līdzekļu izcelsmi veido maksājumi no čaulas veidojumiem, kas saņemti kā aizdevumi vai vērtspapīru pārvedumi bez apmaksas. Aizdevumu atmaksa nenotiek vai notiek daļēji.
- B42. Tiek veikta preču iegāde par nesamērīgi (neadekvāti) augstu cenu, kas neatbilst preču faktiskajai tirgus vērtībai, par kādu preces citās valstīs tiek pārdotas tālāk.
- B43. Tiek veikta samaksa par šķietami fiktīviem darījumiem.
- B44. Persona veic finanšu instrumentu pārvedumu trešajai personai bez samaksas.
- B45. Tiek veikti darījumi ar skaidras naudas līdzekļiem.
- B46. Fiziskas personas kontā tiek saņemts pārskaitījums vai skaidras naudas iemaksa, kas nekavējoties tiek ziedota politiskajai partijai, un tam nav saprotama izskaidrojuma.
- B47. Darījumā tiek izmantotas lielas nominālvērtības banknotes.
- B48. Juridiska persona ar kontu Latvijā veic īstenotajiem darījumiem nesamērīgus, sadārdzinātus komisijas maksājumus, pakalpojumu apmaksas.

C. Pazīmes, kas attiecas uz personas kontu

- C1. Iesaistīto personu konti atvērti ārvalstīs (t.sk., tālu no rezidences vai saimnieciskās darbības valsts) un tam nav skaidri saprotama izskaidrojuma.
- C2. Juridisko personu kontos nav konstatēti darījumi, kas liecinātu par aktīvu saimniecisko darbību, piemēram, maksājumi par telpām, algas maksājumi, maksājumi transporta pakalpojumu sniedzējiem u.tml., veikti tikai maksājumi par juridiskiem pakalpojumiem un bankas komisiju maksājumi.
- C3. NVO atvērto kontu Latvijas kredītiestādēs PLG ir citas personas nevis personas, kam piešķirtas attiecīgās NVO paraksttiesības.
- C4. Daļai shēmā iesaistīto juridisko personu konti atvērti vienā laikā ar dažu dienu starpību; konti atvērti ārvalstīs (t.sk., tālu no rezidences vai saimnieciskās darbības valsts), kam nav loģiska izskaidrojuma.
- C5. Iesaistīto juridisko personu konti atvērti valstī, kas nav attiecīgo juridisko personu saimnieciskās darbības valsts, kā arī PLG nav Latvijas pilsoņi un rezidenti.
- C6. Finanšu darījumi tiek veikti no vienas IP adreses, izmantojot dažādus bankas kontus.
- C7. Viena fiziska vai juridiska persona atver vai pārvalda vairākus bankas kontus koordinētā veidā.
- C8. Čaulas veidojuma, kas iegādājas kapitāldaļas, konts ir atvērts ārvalstīs.

D. Pazīmes, kas attiecas uz darījumus pamatojošo dokumentāciju u.c. informāciju

- D1. Darījumu apliecinājoši dokumenti nav iesniegti tādā apmērā, lai varētu pārliecināties par līdzekļu izcelsmes likumību un darījumu faktisko veikšanu, kā arī iesniegtajos dokumentos konstatēti trūkumi, kas norāda uz to, ka tie, iespējams, ir fiktīvi noformēti.
- D2. Klients sniedz nepatiesu, vai nepilnīgu informāciju par līdzekļu izcelsmi (vai izmanto līdzekļu izcelsmes pamatojumu, ko nav iespējams pārbaudīt).

- D3. Iesniegtie dokumenti par aizdoto līdzekļu izcelsmi un aizdevuma apstākļiem ir nepilnīgi un apšaubāmi – dokumenti satur viltojuma pazīmes.
- D4. Nav dokumentu, kas apliecinātu aizdevuma izsniegšanu vai to atmaksu.
- D5. Pēc iegādes kapitālsabiedrība neveic aktīvu saimniecisko darbību.
- D6. Šķērsojot robežu, līdzekļi nav deklarēti, deklarēti daļēji vai informācija par deklarētajiem līdzekļiem nesakrīt ar citā jurisdikcijā deklarēto.
- D7. Līdzekļu izcelsme tiek skaidrota ar dāvinājumu, mantojumu, uzkrājumu vai aizdevumu, bet netiek iesniegti izcelsmi pamatojoši dokumenti vai tie ir nepilnīgi.
- D8. Norādītie maksājumu mērķi ir "saskaņā ar rēķiniem vai pavadzīmēm" u.tml., taču kontos netiek veikti tādi saimnieciska rakstura maksājumi, kas liecina par uzņēmuma faktiski veiktu saimniecisko darbību.
- D9. Seifu lielākoties vai pilnībā izmanto klienta pilnvarotā persona.
- D10. Piezīmju sadaļā (maksājumu mērķī) norādīti vispārīgi apraksti kā "Bezskaidras naudas pārvedumi", "Darījumi ar precī", "Textiles", "Computer parts", "Construction materials", "Mobile phones", "Electrical goods" vai līdzīga satura apraksti.
- D11. Kā pamatojums līdzekļu izcelsmei tiek norādīts, ka līdzekļi tika deklarēti šķērsojot robežu.
- D12. Līdzekļu izlietojums ir neatbilstošs līgumā paredzētajam.
- D13. Persona nereaģē uz NILLTPFN likuma subjekta pieprasījumiem iesniegt dokumentus, paskaidrojumus kontā saņemto maksājumu izcelsmes pamatošanai, un maksājumi neatbilst konta atvēršanas laikā iesniegtajam skaidrojumam.
- D14. Shēmā iesaistītas juridiskas personas, kam piemīt čaulas veidojuma pazīmes, regulāri veic pārrobežu naudas pārskaitījumus, piezīmju sadaļā norādot "Darījumi ar precī" vai "maksājumi par pakalpojumiem", sīkāk nepaskaidrojot par kādām precēm un pakalpojumiem tiek maksāts u.tml.
- D15. Personu skaidrojumi un/vai iesniegtie dokumenti neizskaidro iemeslus kāpēc persona bez samaksas nodod finanšu līdzekļus trešajai personai.
- D16. Nosūtāmo preču skaita un/vai vērtības viltošana, lai tā būtu lielāka vai mazāka par atbilstošo samaksu.
- D17. Banknotēm ir secīgi sērijas numuri.
- D18. Saņemtie līdzekļi netiek izmantoti aizdevuma mērķim vai tiek izmantoti mērķim tikai daļēji.
- D19. Juridiskā persona neveic grāmatvedību vai veic to pavirši, vai grāmatvedības dokumenti ir fiktīvi.

E. Pazīmes, kas attiecas uz politiski nozīmīgām personām (PNP), valsts amatpersonām un ar tām saistītām personām, kā arī personām ar neizskaidrojamu labklājību vai ienākumiem

- E1. Vietēja vai ārvalsts PNP, tās ģimenes loceklis, cieši saistīta persona vai cita amatpersona saņem un/vai pārskaita neparasti lielas summas, t.sk., dažādās valūtās.

-
- E2. Lai slēptu PLG, PNP darījumos kā "naudas mūļi" tiek iesaistīti PNP vai citu amatpersonu darbinieki (mājkāpotāja, dārznieks, šoferis u.tml.), kuru kontos tiek saņemti un veikti liela apmēra (darbinieku finansiālajam stāvoklim neatbilstoši) maksājumi (darījumi).
- E3. PNP, to ģimenes locekļi, cieši saistītas personas vai citas amatpersonas saņem vai iegādājas uzņēmuma kapitāldaļas vai akcijas:
- a) apmaiņā pret pakalpojumiem;
 - b) pirkumu finansē pārdevējs;
 - c) pirkuma cena ir zemāka par faktisko uzņēmuma kapitāldaļu vai akciju vērtību.
- E4. Personas (tostarp, PNP, to ģimenes locekļi, cieši saistītas personas vai citas amatpersonas) veic darījumus ar tādiem finanšu instrumentiem, kā "Penny Stock" vai veic ārpus biržas darījumus ar nekotētu uzņēmumu akcijām.
- E5. PNP, to ģimenes locekļi, cieši saistītas personas vai citas amatpersonas īsos laika periodos veic darījumus ar finanšu instrumentiem.
- E6. PNP, to ģimenes locekļi, cieši saistītas personas vai citas amatpersonas saņem nesamērīgi lielas naudas summas par dalību semināros, konferencēs vai kā projektu konsultanti.
- E7. PNP, to ģimenes locekļiem, cieši saistītām personām vai citām amatpersonām tiek dzēstas kredītsaistības vai atcelta prasība atmaksāt aizdevumu.
- E8. Personu (tostarp, PNP, to ģimenes locekļu, cieši saistīto personu, vai citu amatpersonu) deklarētais labklājības līmenis nesakrīt ar darījumu apmēru šo personu bankas kontos, šīm personām piederošo finanšu instrumentu vērtību vai šo personu noguldījumiem uzkrājumu instrumentos (dzīvības apdrošināšanas u.c.).
- E9. Personas (tostarp, PNP, to ģimenes locekļi, cieši saistītas personas vai citas amatpersonas) ir veikušas ieguldījumus (t.sk., piemēram, iegādājušās virtuālo valūtu) par summu, kas pārsniedz to deklarētos ienākumus.
- E10. PNP, tās ģimenes locekļi vai cieši saistītas personas, vai citas amatpersonas par nesamērīgi zemu samaksu veic ekskluzīvu preču iegādi, saņem augstu izmaksu pakalpojumus, vai saņem cita veida priekšrocības no līgumslēdzēja uzņēmuma vai tā amatpersonām neilgi pēc publiskā iepirkuma konkursa noslēgšanās.
- E11. Personu (tostarp, PNP, to ģimenes locekļu, cieši saistītu personu vai citu amatpersonu) kontos tiek veikti regulāri skaidras naudas darījumi (iemaksas vai izmaksas).
- E12. Personu (tostarp, PNP, to ģimenes locekļu, cieši saistītu personu vai citu amatpersonu) kontos saņemti maksājumi no ārvalstu jurisdikcijām (it īpaši, ja maksājums veikts no jurisdikcijas ar vienkāršotu uzņēmumu reģistrēšanas kārtību), kas domāti nekustamā īpašuma iegādei, augstas vērtības vai luksusa (ekskluzīvu) preču iegādei. Šādos gadījumos parasti netiek norādīta papildu informācija par darījuma būtību un maksājuma mērķis ir neskaidrs (piemēram, "samaksa par konsultācijām" u.tml.).
- E13. PNP, tās ģimenes locekļu vai cieši saistītu personu, vai citu amatpersonu kontos bieži vai lielā apmērā tiek saņemti laimesti no tiešsaistes azartspēļu vietnēm (vai citiem līdzīgu pakalpojumu sniedzējiem).
- E14. Personas (tostarp, PNP, to ģimenes locekļi, cieši saistītas personas vai citas amatpersonas) ir veikušas skaidras naudas darījumus par lielām summām (piemēram, valūtas maiņa, iegādāti dārgi priekšmeti utt.).
- E15. Personas (tostarp, PNP, to ģimenes locekļi, cieši saistītas personas vai citas amatpersonas) veic maksājumus juristiem, grāmatvežiem vai citiem profesionālo pakalpojumu sniedzējiem apmēros, kas nav loģiski izskaidrojami.
- E16. Aizdevuma saņēmējs ir PNP, to ģimenes locekļi vai ar PNP cieši saistīta persona.

F. Pazīmes, kas norāda uz laundromātu darbību

- F1. Shēmā iesaistītie bankas darbinieki veic šādas darbības:
- a) naudas plūsmu uzraudzība (vai nepietiekama uzraudzība) kontos, ko kontrolē ieinteresētās personas/noziedznieki;
 - b) finanšu darījumu koordinēšana, lai izvairītos no aizdomīgu darījumu ziņojumu sniegšanas;
 - c) fiktīvu dokumentu pieņemšana, kas kalpo kā pamatojums konkrētu darījumu veikšanai, nepieprasot papildus informāciju;
 - d) fiktīvu darījumu veikšana klientu kontos (tiek veikti darījumi, būtiski nemainot neto bilanci darba dienas sākumā un beigās).
- F2. Publiski pieejama informācija liecina, ka līdzekļi (vai to daļa), kas izmantoti darījumos iesaistīti plašā, savstarpēji saistītā uzņēmumu, t.sk. čaulas veidojumu, un personu tīklā (laundromātā).
- F3. Darījumā iesaistītās personas un/vai to saistītās personas atbilstoši publiski pieejamai informācijai iesaistītas plašā, savstarpēji saistītā uzņēmumu, t.sk. čaulas veidojumu, un personu tīklā (laundromātā), piemēram, vietnēs <https://www.occrp.org/en/laundromats/> minētajos laundromātos.
- F4. Konstatēta saikne starp shēmā iesaistītajiem uzņēmumiem (čaulas veidojumiem) un shēmā iesaistītās bankas saistītajiem uzņēmumiem un personām, tostarp bankas bijušajiem darbiniekiem. Saistītie uzņēmumi un personas nodrošina uzņēmumu reģistrāciju, ir uzņēmumu pilnvarotās personas vai citādi ir saistīti ar shēmā iesaistītajiem uzņēmumiem.

Izmaiņu saraksts

2. papildinātās redakcijas izmaiņas:

- Precizētas sadaļas "Ievads" un "Dokumenta lietošana" attiecībā uz dokumentā ietverto pazīmju izmantošanu.
- Precizētas tipoloģijas Nr. 4., 6., 8., 10., 11., 14., 17. un 19.
- Precizētas pazīmes un veikti citi redakcionāli grozījumi.